

FYLKESMANNEN I FINNMARK
Miljøvern avdelingen

FINNMÁRKKU FYLKKAMÁNNI
Birasgáhttenossodat

Miljøverndepartementet

Postboks 8013 Dep
0030 Oslo

Deres ref

Deres dato
03.01.2012

Vår ref
Sak 2012/39
Ark 434.0

Vår dato
29.03.2012

Saksbehandler/direkte telefon: Geir Østereng - 78 95 03 59

Endring i rovviltforskriften - høringsinnspill fra Fylkesmannen i Finnmark

Vi viser til deres høringsbrev Deres ref. 201102398 datert 03.1.2012 om endring av rovviltforskriften – bestandsmål på bjørn.

Det vises til departementets forslag om å redusere bestandsmålet for bjørn med en yngling i region 8 og en i region 7. Fylkesmannen mener det er en politisk beslutning å bestemme hvor man vil redusere bestandsmålet, men vil likevel gi tilbakemelding på en del momenter som jamfør departementets høringsbrev ikke synes å være vektlagt ved valg av region det foreslås å endre bestandsmålet i.

Prioritering av yngleområder i region 8

Bestandsmålet i Region 8 Troms og Finnmark er i dag totalt 6 årlige ynglinger, uten at målet er knyttet til fylker. Vi viser til at Rovviltnemnda i region 8 jfr. egen forvaltningsplan har bestemt at to av ynglingene skal ligge i Troms, to i Anarjohka i Finnmark og to i Pasvik i Finnmark. Fylkesmannen vil vise til at disse forholdstallene er ikke låst innad i regionen.

Potensielt utpeker særlig området Anarjohka seg til å kunne romme flere binner med unger om rovviltnemnda ønsker å forskyve måltallet på ynglinger mellom områdene for å redusere konfliktene relatert til kalvingsområder eller bufe andre steder i regionen. Konsekvensen er at det da kan ta noe mer tid før man når bestandsmålet i regionen. I Pasvik er det gjennom mange år vært en utvikling med tilpasning til bjørnebestanden ved at sauebruk har blitt lagt ned både i Pasvikdalen, Langvasseid og i Sør-Varanger kommune forøvrig.

Arealbehov regionvis mht. å nå bestandsmålsetninger

Tabell 1. Anslag over behov for areal innenfor kjerneområder for binner som kreves for å oppnå målene for årlige ynglinger i forvaltningsregioner for rovvilt med mål for årlige ynglinger.

Region	Mål	Antall binner	Antall bjørn	Areal (km ²)		
				Behov	Total	% av region
5	3	17-22	34-44	1100-2200	27 400	4-8
6	4	22-30	44-60	1500-3000	56 385	2-5
7	2	11-15	22-30	1500-3000	38 460	4-8
8	6	34-45	68-90	4500-9000	74 486	6-12

Kilde: Rapport 2010 – 3 fra Det skandinaviske bjørneprosjektet. Bjørnens status og økologi i Skandinavia.

Det vises til at arealbehov og arealbegrensninger ikke er noe som departementet legger vekt på i den nye fordelingen av bestandsmålet for bjørn. Vi stiller spørsmål ved denne vurderingen og spør om det er tatt stilling til langsiktig utvikling områdevis mht. å kunne balansere bestanden på bestandsmålet og redusere konflikter lokalt.

Ved mål om yngling av bjørn i et område, øker potensialet for å få hannbjørner på streif i nærliggende områder. Sauebruk i områder som omfattes av yngleområder for bjørn, eller tett inntil disse må sannsynligvis på sikt legges ned, omstilles eller drive videre på inngjerda områder. Vi viser til erfaringer fra Neiden som ligger nært inntil forvaltningsområdet for bjørn i Pasvik, hvor det er store tap på utmark, til tross for forkortet utmarksbeite. Vi kan ikke se at MD har vektlagt momentet sauebruk i randområder ved prioriterte yngleområder eller å redusere måltallet for ynglinger regionvis der det er flest sauebruk. Vektlegging av dette vurderer vi som sentralt.

Det vises til at pga. ulike bestandsregulerende faktorer vil tetthet av bjørn i prioriterte yngleområder være tettere ved høyere bestandsmål, men forskjellen i antall utvandrende hannbjørner til prioriterte beiteområder vil være begrenset. Gitt dette, vil sannsynligvis flere ulike områder spredt omkring i landet med små bestandsmål bidra til konflikter med beitenæringene i flere randområder. Flere randområder spredt omkring i landet vil oppleve bjørn på streif i beiteområdene. Ved å legge bestandsmålene til færre områder med mål om noen flere ynglinger, kan vi forvente færre beiteområder for sau og kalvingsområder for rein spredt omkring i landet som blir berørt av hannbjørn på streif.

Bjørn og kalvingsområder for rein

Vi viser til foreløpige resultater etter forskning på tap til bjørn i to svenske reinbyer. Overlapp av bjørnens hjemmeområde med den enkelte reinflokkens faktiske kalvingsområde (som varierer noe per år avhengig av når våren kommer) innvirker sannsynligvis på predasjonen på rein for den enkelte bjørn det enkelte år.

Resultatene viste at den enkelte bjørn i løpet av kalvingen predaterte fra 0 – ca. 30 kalver, og resultatene antydte at antallet predaterte kalver av den enkelte bjørn varierte med bjørnens hjemmeområdes overlapp med kalvingsområdet. Resultatene tydet ikke på at etablerte bjørner hadde næringsvandring og vandret ut av sine revir og inn i kalvingsområdene i umiddelbar nærhet. Dette gjenstår å forske mer på. Bjørnene endret næringskilde når elgkalver ble tilgjengelig.

Fylkesmannen mener at de foreløpige resultatene fra disse to prosjektene bør ilegges vekt ved at man prøver å unngå yngleområder for bjørn i kalvingsområder for rein.

Dokumentasjongrunnlag på skader forvoldt av bjørn tyder på at det er lav predasjon av bjørn på rein etter kalvingsperioden og at hannbjørn på vandring utgjør størst skadepotensiale for sau, og på rein i kalvingsperioden.

Overvåkning av bjørn i Ødemarksområder

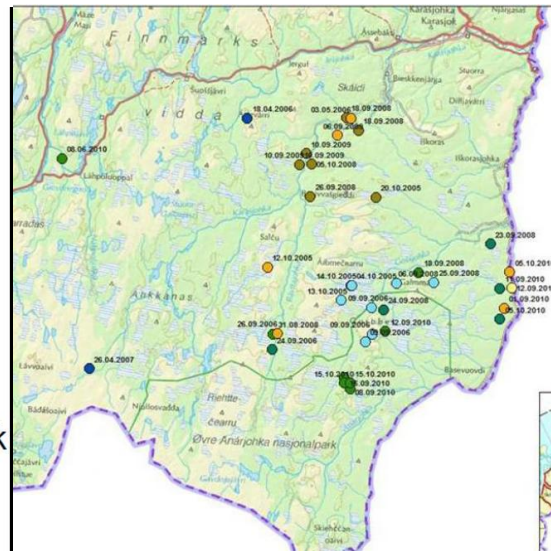
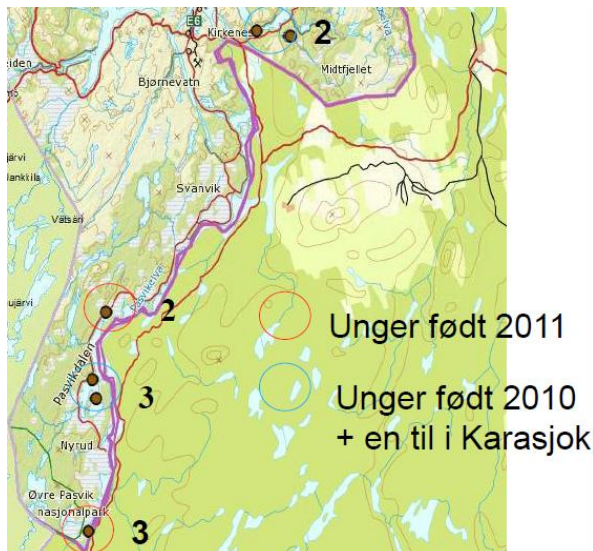
Relatert til området Anarjohka, utgjør dette området et stort areal, hvor det ikke bor folk eller er overlapp i nevneverdig grad av kalvingsområder for rein, eller bufe på utmarksbeite (1 småskalabruk). Området er uten veier og ligger opp mot grensen til Finland.

Per i dag er det ikke noen god overvåkning av bestanden i området via DNA innsamling pga. liten ferdsel, som består av flere binner i reproduktiv alder. Det vises til at det kun var noe over 50 % gjenfunnsprosent i Finnmark i 2010, noe som tilsier at DNA innsamlingen med dagens metoder er tilfeldig og nok ikke gir et godt bilde av bestanden. DNA-fangst i Pasvik viser også at vi neppe klarer å fange opp alle binnene hvert år.

En fangst- gjenfangstmetodikk mht. funn av DNA fra binner hadde egnet seg bedre i overvåkning av områder med lite ferdsel av folk, enn modellen vi har i dag hvor man må finne hvert individ årlig. Særlig binner i følge med unger bruker små områder første vår, og disse blir oftere observert i følge med toårsunger enn med årsunger. Økt innsats i organisert innsamling i Finnmark kan bidra til at bestandsmål nås raskere, ved at man faktisk fanger opp en større andel av den reelle bestanden. Fylkesmannen forsøker nå å følge opp dette i ulike FOU prosjekter i samarbeid med Bioforsk og SNO, men det er viktig at MD er klar over problemstillingen.

Vi viser til SNO`s vurderinger i Pasvik ut fra observasjoner av binner i Pasvik i 2011 (kart). I 2011 ble en binne med 2 unger i Jarfjord (f.2010) , en binne med 3 unger sør i Pasvik (f.2011), en binne med 3 unger i Pasvik sør (f.2010) og en binne med 2 unger i Pasvik (f.2011) (f = sannsynligvis født).

Relatert til bestandsmål i Anarjohka, er områdets uveisomhet aktuelt å ta i betraktning, da man etter hvert vil få utfordringer med å regulere bestanden ved jakt lengst sør i området, etter at man har nådd bestandsmålet. Per i dag er det heller ikke elgjakt her pga. mangel på veier, hittil har man forsøkt helikoptertransport av jegere ut i terrenget og av felte elg, men dette ble for kostbart. Dette bør tas med i betraktning i vurderingen om Finnmark er riktig fylke å redusere måltallet i, gitt målet om å oppnå bestandsmålene da det hittil har vært få konflikter innen forvaltningsområdet for bjørn i Anarjohka. Etter hvert vil man nå bestandsmålet og vel så det. Problem har hittil vært knyttet til utvandrende hannbjørner.

Kart over til venstre

Sirkler viser sannsynligvis ulike binner i følge med to og tre unger i Pasvik og Sør-Varanger i 2011. Ut fra observert ungestørrelse og observasjoner i 2010 og 2011, antatt fødselsår på unger av SNO.

Kart over til høyre

Alle funn av DNA fra binner i Anarjohka hittil, med dato for funn, samme individ i samme farge samme år.

Om vektlegging av tidspunkt for bestandsoppnåelse

Tabell 3. Antall år det ville ta før de politiske målene for yngling av bjørn er oppnådd i forvaltningsregionene for rovvilt og hele Norge samlet, gitt maksimal tilvekst i bjørnestammen, d.v.s. med minimal dødelighet forårsaket av mennesker. Det er ikke tatt hensyn til innvandring fra nabolandene.

Område	2009 nivå	Mål	År til måloppnåelse	
			16% årlig vekst	14% årlig vekst
Region 5	1,39	3	5	6
Region 6	2,32	4	4	4
Region 7	0	2	-	-
Region 8	2,03	6	8	9
Region 8	2,46 (2008 nivå)	6	6	7
Norge	5,73	15	7	8

Kilde: Rapport 2010 – 3 fra Det skandinaviske bjørneprosjektet. Bjørnens status og økologi i Skandinavia. Rapporten er fra før rovviltforliket 2011 og tar utgangspunkt i et nasjonalt bestandsmål på 15 årlige ynglinger, ikke 13.

Vektlegging av å nå bestandsmålene raskt

Videre anfører MD at en reduksjon av bestandsmålet i region 7 og 8 vil medføre at man når bestandsmålet raskere nasjonalt. Fylkesmannen mener dette blir lite relevant å vektlegge, da det ellers ikke er gitt føringer til rovviltnemndene å prioritere forvaltningsområder for rovvilt der man oppnår bestandsmålet først.

Rovviltnemnden i egen region har heller forsøkt å prioritere forvaltningsområder for rovvilt i områder det er mulig å nå bestandsmålet på sikt, med minst mulig tap og konflikter relatert til beitedyr som bufe og rein. Vi kan ikke se at dette er vektlagt i MD sin vurdering. Videre vises det til at regionen har en relativt lik kjønnsfordeling ut fra funn av DNA fra bjørn.

Genetiske betraktninger

For øvrig viser vi til målet om å ivareta det biologiske mangfoldet, herunder genetisk variasjon for de enkelte arter. Det at bjørnebestanden i Anarjohka og Pasvik grenser til den finsk/russiske bestanden synes å ikke være vurdert ved fastsettelse av bestandsmål.

Bestanden i Troms og sørover grenser mot den svenske bestanden. Dersom mål om antallet ynglinger reduseres i region 8, kan Rovviltnemnda teoretisk sett velge å redusere bestandsmålet i Anarjohka eller Pasvik som består av den finsk/russiske genotypen. Vi viser her til siste rapport fra Bioforsk (vedlagt). MD har mulighet for å legge føringer på hvilket fylke i den enkelte region en reduksjon av bestandsmålet skal skje.

Oppsummering

Fylkesmannen savner vektlegging av en rekke momenter ved vurderingen av hvor man foreslår at bestandsmålet bør reduseres, dette gjelder

- Vektlegging av grunnleggende mål i rovviltpolitikken om å oppnå bestandsmålene i de gunstigste områder slik at man minimere tap og minimere konflikter mellom rovvilt, bufe, rein og samfunn forøvrig. (MD poengterer at de i vurderingen ikke har vektlagt tap av sau innenfor/utenfor prioriterte yngleområder regionvis)
- Tettheten av sau og kalvingsområder for rein i områder i regioner det er definerte bestandsmål til bjørn, relatert til forventede tap og potensialet for konflikter til beitedyr innenfor de prioriterte yngleområdene når bestandsmål er nådd. Tetthet av sau i randområder rundt prioriterte yngleområder det er foreslått reduksjon.
- Vurdering av mål i rovviltforliket om en relativt lik kjønnsfordeling mellom hanner og hunner, dersom reduksjon av bestandsmålet skjer i region 8, som allerede har en relativt lik kjønnsfordeling med mange binner i reproduktiv alder.
- Vurdering av om bestandsmålet bør reduseres i region med svensk genotype av bjørnebestanden eller nordøstlig genotype.
- I en rekke regioner har man kommet langt i bufenæringen med driftstilpasninger i yngleområder for bjørn, mens i andre regioner er man langt fra bestandsmålet og man vil sannsynligvis måtte gjøre en rekke kostbare og konfliktfylte driftstilpasninger inntil bestandsmålet er nådd. Dette bør være med i vurderingen.
- En rekke regioner har avsatt store nok områder for prioritert område for yngling av bjørn i god avstand fra bufenæring og kalvingsområder for rein, dette momentet bør også illegges vekt mht. hvor man reduserer bestandsmålet sett i forhold til å minimere konflikter nasjonalt.

For øvrig viser vi til at det er en politisk beslutning om hvor bestandsmålet bør reduseres. Fylkesmannen mener MD's vektlegging av argumenter relatert til hvorfor man bør redusere bestandsmålet er noe mangelfull. Spørsmålet om hvor man bør redusere bestandsmålet bør utredes nærmere mht. hvor man kan forvente størst reduksjon i fremtidige konflikter relatert til reindrift og bufenæring. Dette er sentralt og en suksessfaktor i en forvaltning med todelt

målsetning om ivaretagelse av beitenæringer, samtidig som man ønsker å tilrettelegge for etablering av ynglende bjørn.

En sentral ledetråd ved avveining av hvilke regioner man bør redusere bestandsmålet i, bør innebære en vektning av konsekvensene for beitenæringa i den enkelte region i dagens definerte yngleområder for bjørn regionvis. Dette sett i forhold til målet om å minimere tap og konflikter relatert til oppnådd bestandsnivå nasjonalt.

Med hilsen

Stig Moen
fungerende miljøvernsjef

Geir Østereng
fungerende seksjonsleder

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og derfor uten underskrift.